

Rooted in Trust

Ankre nan Konfyans
Ayiti

Bilten Kominotè

#1 – Fevriye 2023

Sa ki nan bilten sa

Nimewo sa pale sou dout kominote a genyen sou egzistans reyèl epidemi kolera nan peyi Dayiti, epi efè segondè vaksen an ta genyen.

Bagay sa yo anpil fwa lakòz moun yo manke pran mezi pou fè prevansyon kont epidemi a.

Kisa pwojè Ankre

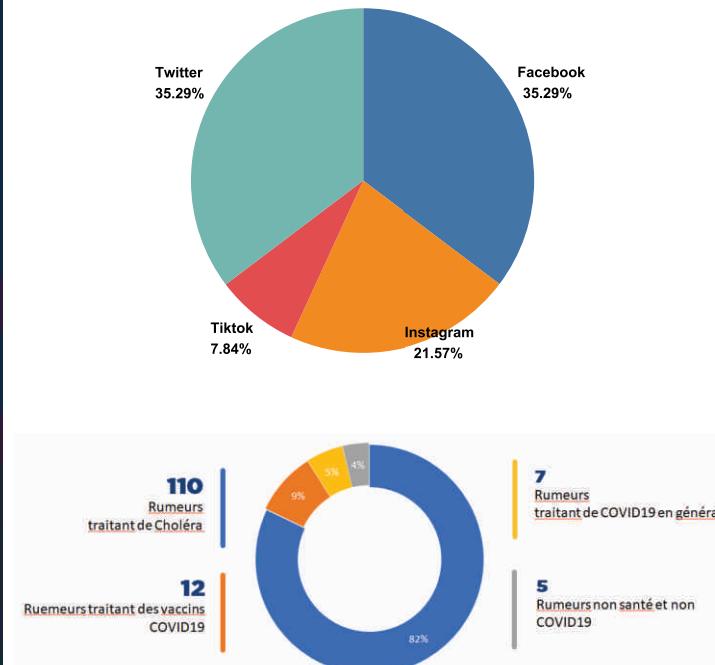
nan Konfyans la ye?

Pwojè sa rive kolekte, analize epi pote repons sou rimè k ap sikile nan peyi a, sitou sa ki gen pou wè ak epidemi kolera epi kwonaviris.

Travay nou reyalize nan pwojè sa pèmèt nou rive founi òganizasyon imanitè yo, jounalis yo ak manm kominote a bon jan zouti pou konbat rimè yo ak enfòmasyon san fondman yo.

Metodoloji pou travay sa rive fèt

Pwojè sa ranmase enfòmasyon sou rezo sosyal yo kote moun ap diskite ant yo tankou Facebook, Twitter, WhatsApp, Telegram, Youtube. Epitou kote yo fè kòmantè sou atik moun publiye yo. Gen patnè k ap travay sou tèren ki patisipe nan kolekte enfòmasyon tou endirèkteman. Ekip Ankre nan Konfyans la fè bon jan analiz sou done yo jwenn yo, regroupe yo nan diferan kategori, selon nivo menas yo reprezante.

Sitiyasyon Kowonaviris la nan peyi Dayiti

Sitiyasyon Kowonaviris la nan peyi Dayiti Pou rive nan dat 24 fevriye 2023, Òganizasyon Mondyal Lasante (OMS) konfime nan rapò yo mete deyò, genyen 34 076 ka kowonaviris yo konfime nan peyi a, maladi sa a lakòz 860 moun pèdi lavi yo, epitou genyen 515 718 moun ki pran omwen yon dòz vaksen kowonaviris la. Dènye jou sa yo, pwogram imanitè prezidan ameriken an tanmen pou pèmèt resòtsan ayisyen rantre Etazini depi yo jwenn sipò yon moun k ap viv nan peyi sa lakòz anpil moun bezwen pran vaksen kont kowonaviris la, paske moun yo dwe gen prèv vaksinasyon pou antre nan pwogram sa. Akòz demann yo anpil, estòk vaksen yo fini, peyi Dayiti te blije fè demann pou ranfloure estòk li.

Sitiyasyon kolera nan peyi Dayiti

Dapre Ministè Lasante Piblik (MSPP), pou rive 24 fevriye 2023, yo rive anrejistre 33,019 moun yo ta sispek ki gen kolera, ladan yo gen 2377 moun yo konfime, epi 29,197 moun te pran kabann lopital akòz maladi a. Gen omwen 594 moun ki pèdi lavi yo¹. Dapre OPS/OMS, nan depatman Lwès ak Sant peyi a, yo vaksinen 850 067 moun kont kolera, ladan yo nou jwenn 3797 prizonye nan Mibalè, Kafou ak Pòtoprens².

24 fevriye 2023

Sitiyasyon
Kowonaviris la
nan peyi Dayiti

34 076

515 718

860

Sitiyasyon kolera
nan peyi Dayiti

29,197

850,067

594

1

¹ Sitrep cholera 24 Février 2023.pdf (mspp.gouv.ht)

² sitrep-n13-cholera-2023.pdf

Rimè 1 : Vaksinasyon epi Pa ka fè pitit

*Rimè 1- :
“Vaksen sa ka
fè fanm nou yo paka
fè pitit wi”*

*Dapre moun sa,
depi yon fanm pran vaksen sa,
li p ap ka rive fè pitit.*

Nan ki kontèks nou jwenn yon rimè konsa

- Ministè Lasante Piblik (MSPP) te lanse yon kanpay vaksinasyon kont kolera nan mwa desanm 2022, kote te gen deba nan kominate yo, sou efikasite vaksen sa ak kapasite pou li ta pwoteje tout popilasyon an sitou pa gen anpil disponib pou vaksinen yon majorite moun. N ap raple te gen anviwon 1,17 milyon dòz vaksen kolera disponib (yon vaksen yo bay nan bouch), malgre ka yo te kontinye ogmante nan peyi a³. Anmentan tou, mankman vaksen sa nan lemonn pouse OMS pran desizyon pou yo bay moun yon sèl dòz olye 2, nan lide pou pèmèt plis moun rive resevwa vaksen an⁴.

- Rimè sa tou montre jan moun yo ranka pou pran vaksen kont kolera, epi laperèz yo genyen pou li pa anpeche medam yo fè pitit. Non sèlman I ap simen lide sa kòmkwa medam yo ka pa fè timoun, men tou, li vin ranfòse moun ki pa kwè nan zafè vaksen an, depi nan kowonaviris la. Anmenmtan tou, rimè sa kontinye ale nan menm sans ak koze vaksen an gen plis enpak negatif sou fanm parapò ak gason.

- U-Report reyalize yon sondaj nan mwa desanm 2022 sou vaksinasyon kont kolera, 4,000 jenn gason ak fanm nan peyi a ki gen ant 15 pou rive 30 lane patisce nan sondaj sa.* Dapre rapò yo, 95% ladan yo fè kwè kolera son epidemi danjere, 54% jèn deklare yo pa pare pou pran vaksen kont kolera, kote gen 40% pami yo ki manifeste enkyetid yo sou efè segondè vaksen an ka gen sou lavi yo, gen yon lòt 20% ki pa gen sistèm laswenyay peyi a konfyans, epi 12% pa kwè vaksen an bon tout bon⁵.

³Près de la moitié des jeunes sont disposés à se faire vacciner contre le choléra - Haïti | ReliefWeb

⁴Haïti reçoit une première livraison de 1,17 million de doses de vaccins contre le choléra | ONU Info

⁵Le choléra se répand comme une traînée de poudre dans de nombreux pays | Radio-Canada.ca

Sak di sak vre

1. Dapre Ministè Lasante Piblik (MSPP), youn nan pi bon fason pou nou pwoteje timoun yo se vaksinen yo kont kolera. Dr Margareth Narcisse, direktris medikal nan lopital pou timoun Sen Damien nan Pòtoprens rete kwè espesyalis nan sante nan peyi a dwe dakò pou kolabore ak manman ak papa timoun yo nan lide pou founi timoun malad yo bon jan kalte laswenyay.

Direktris la deklare : **"Li pa fasil pou manman ak papa timoun yo tonbe dakò pitit yo gen kolera. Nou pa gen lide pou voye jete sa moun yo kwè. Toutfwa, nenpòt non yo bay maladi timoun nan ap soufri a, li enpòtan pou yo konprann li bezwen swen"**⁶.

2. Epidemi kolera ki lakòz moun mouri afekte anpil anpil fanmi nan peyi Dayiti, epi vaksen kolera ka rive pwoteje moun yo. Kèk paran ki pran konsyans sou danje maladi a reprezante pou pitit yo mennen timoun yo al pran vaksen, tankou Fabienne ki rete nan katye Tijo nan Pòtoprens, epi li fè konnen Haïti : **"Se paske mwen pè pou mwen pa pèdi sèl gress pitit fi mwen ki fè mwen mennen I nan sant sante a"**⁷.

3. Nan lane 2017, Òganizasyon mondal lasante (OMS) sòti yon rapò sou vaksen kont kolera moun ka pran nan bouch⁸, kote yo montre **"yo dwe sonje mete famn ansanm yo nan kanpay vaksinasyon kont kolera yo. Analiz yo pwouve gen bon jan benefis pou yo ladann, epi menas yo fèb anpil sou lavi yo"**. Nan menm dokiman sa tou, OMS fè konnen plizyè lòt etid yo mennen nan peyi Bengladèch nan lane 2013 ak peyi Malawi nan lane 2015 pandan kanpay vaksinasyon kolera yo, montre, "yo pa gen okenn efè negatif sou timoun ki nan vant manman yo, lè yo te pran vaksen pandan yo te ansent".

4. Fanm nouris yo ta dwe pran vaksen pandan kanpay vaksinasyon kont kolera yo, anmenmtan yo ka kontinye bay timoun yo tete. Eveline Dominique Chery, yon espesyalis nan lasante matènèl ak lasante timoun nan UNICEF Haïti, fè konnen **"si yon manman gen kolera, li dwe kontinye bay timoun yo tete, paske timoun nan p ap pran maladi a nan lèt manman an"**⁹.

5. Kèk lòt etid montre lèt manman nouris ki gen kolera yo gen ladanl bagay ki anpeche transmèt maladi a bay timoun nan.

Kidonk, bay timoun nan tete ranfòse sistèm iminitè tibebe yo, elimine menas pou yo bwè dlo kontaminen keseswa pou yo ta bay bebe a bwè li oswa pou yo ta prepare manje pou li ak vye dlo¹⁰. **"Lèt manman se pi bon mwayen pou pwoteje timoun nan, tout kote nan mond lan"**, dapre Dr Mirta Roses, ansyen direktris OPS/OMS (2003-2013)

Rekomandasyon

1. Nou dwe ankouraje moun nan kominote a chita pale youn ak lòt oswa òganize fowòm diskisyon, sitou fanm yo, ansanm ak reprezantant òganizasyon fanm yo, ak moun ki gen bon jan fòmasyon sou lasante pou fanm ansent oswa ki gen timoun. Nou ka kontakte tou Asosasyon Fanm nan koze Lasante ak Edikasyon nan sans sa¹¹.
2. Nou dwe ankouraje fanm yo ale nan sant lasante nan kominote kote y ap viv la , oswa chita pale ak ajan sante kominotè polivalan yo (ASCP) ki nan zòn nan, pou jwenn bon jan enfomasyon. Moun ASCP yo fòme pou sa, se Ministè lasante piblik yo reprezante, n ap jwenn yo gen mayo ministè a sou yo tou, epi yo ka ban nou tout enfòmasyon sou vaksen an, jwenn ak yo pito olye pale ak moun k ap pale pawòl dwategòch.
3. Lidè kominotè yo tou ka envite moun k ap mennen pwogram vaksinasyon yo nan yon chita pale nan kominote a, nan lide pou egzije yo ban nou bon jan enfòmasyon nan bon ti mamit, san voye monte ak tout onètete, sou vaksen an, epi si li gen move randman sou lavi nou.
4. Lidè kominotè yo, responsab òganizasyon lokal yo ak manm sosyeteivil la, pè, pastè, ougan yo, tout lòt moun kominote a fè pawòl yo konfyans dwe yo menm tou enplike nan pwosesis vaksinasyon an, nan bay bon enfòmasyon ak sansiblize moun yo. Anplis de sa, yo menm tou, lè y ap pran vaksen an, yo ka fè li devan tout moun, pou mete popilasyon an an konfyans. Moun sa yo tou ka patisipe nan lòt aktivite ak kanpay prevansyon tankou distribiye akwatab, mete kanpe pwen dlo pou moun yo lave men tanzantan, fè distribisyon dlo trete pou moun bwè.

⁶Choléra en Haïti : A l'hôpital Saint-Damien, une prise en charge spéciale pour les jeunes enfants | Gavi, the Vaccine Alliance

⁷Une mère immunise sa fille contre le choléra car elle a peur de la perdre | UNICEF

⁸WER9234-477-498.pdf?sessionid=4F89AF01C621130991FC69921007063C (who.int)

⁹La clinique mobile se déploie à Cité Soleil | UNICEF

¹⁰OPS: L'allaitement maternel contribue à protéger les nourrissons contre le choléra. | OPS/OMS | Organisation panaméricaine de la santé (paho.org)

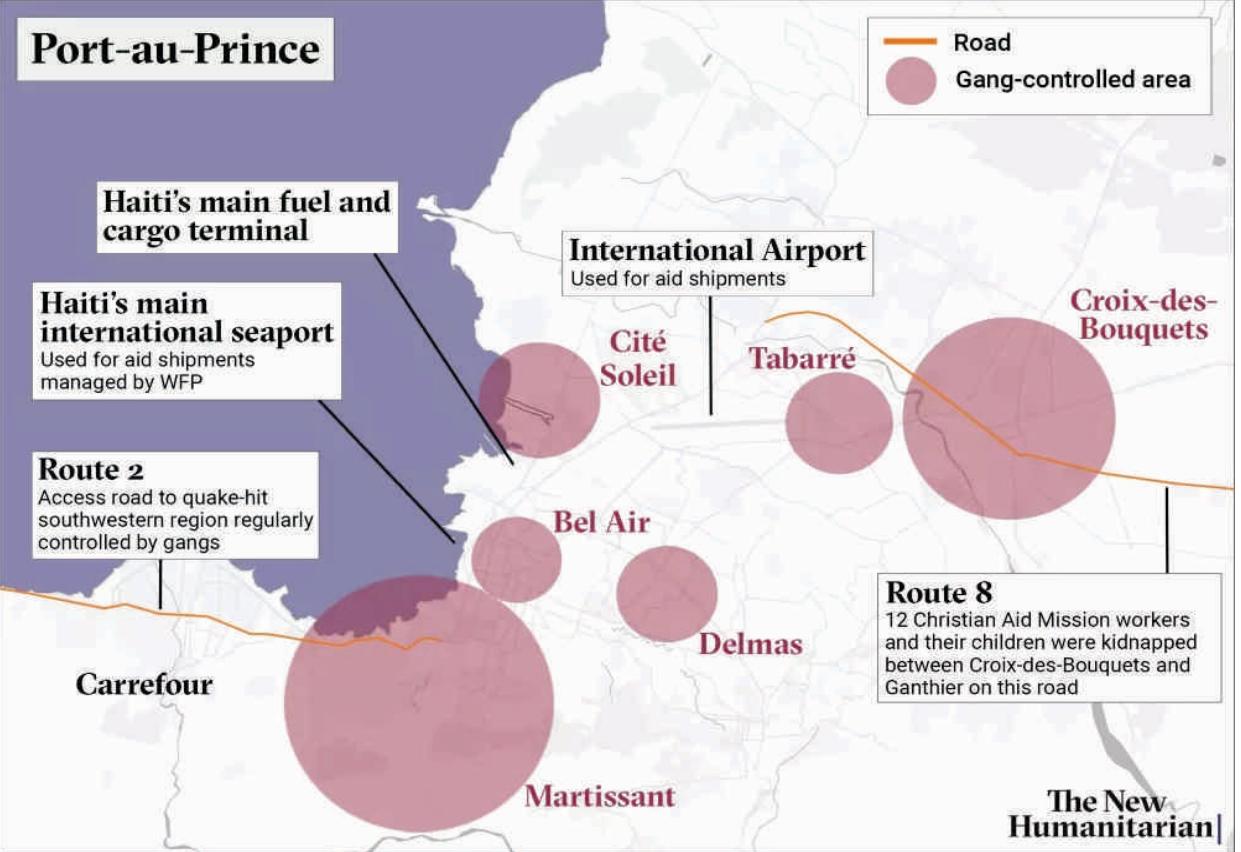
¹¹Association des Femmes pour la Santé et l'Education AFSE | Ville de Port-au-Prince | Facebook

Rimè 2 : Ensekirite sa fè moun pi pè pase kolera

*Rimè 2- :
“Nou pa gen
problem kolera,
nou gen problem
insékirite.”*

¹²Haiti | L'ONU met en garde contre un risque d'« explosion » des cas de choléra | La Presse
¹³Choléra : 80 cas d'hospitalisation en deux semaines à Hinche • Le Nouvelliste

Port-au-Prince

Sak di sak vre

1. Epidemi kolera tounen nan peyi Dayiti nan yon moman kote gon melanj kriz sosyal ak politik, makonnen ak pwoblèm sekirite ak bezwen imanitè k ap ogmante. Gang kontwole plizyè kote enpòtan nan peyi a. Nan mwa oktòb 2022, kowòdonatriz pou zafè imanitè nan Nasyonzini, Ulrika Richardson, deklare : ***“Jan bagay yo mangonmen nan peyi a kounya, si pa gen anyen ki fèt, ka gen anpil anpil ka kolera, yo pa ka kontwole, sa yo ka konpare malerezman ak yon dezas”***¹².
2. Dapre doktè Pierre Prince Sonson, direktè medikal nan lopital Sainte-Thérèse nan vil Ench, epidemi kolera fon gwo monte nan vil sa sòti 12 pou rive 18 fevriye 2023. Sant trètman kolera nan lopital sa resevwa anviwon 80 moun nan yon sèl semenn, epi ka sa yo sòti nan katye tankou Kafou Ledan, Vilaj Kiskeya epi 3e ak 4e seksyon Agwayedyonde¹³.
3. Dapre òganizasyon UNICEF, yvolans gang yo dènye jou sa yo, marye ansam ak enstabilite politik la epi kolera ki tounen, plonje peyi a nan youn nan kriz li pa janm konnen depi apre tranbleman tè 12 janvye 2010 la. Menas sa yo plis afekte jenn ak timoun nan peyi a.

Sak di sak vre | swit

Plis pase mwatye timoun nan peyi a bezwen èd imanité pou siviv, yo ap fè fas ak gwo difikilte pou jwenn manje pou manje ak dlo trete pou yo bwè, mele ak sistèm laswenyay la ki pa kòdyòm, yo pa gen pyès pwoteksyon epi yo ekspoze ak tout kalte menas ak abi kote y ap viv nan yon anviwonman kote sèvis pou reponn ak bezwen premye nesesite yo pa disponib ditou ditou¹⁴.

4. Nasyonzini pibliye yon rapò¹⁵ nan dat 10 fevriye 2023 kote li montre aklè anpil ka vyolans ak vyolasyon dwa moun k ap fèt nan peyi Dayiti, kote y ap touye moun pa pil ak pa pakèt, gen plizyè moun mete ansanm pou fè vyòl sou lòt moun, epi se gang ak zam k ap vale tèren.

"Vyolans gang yo k ap rapousib se yon gwo "malè pandye" pou plizyè milye fanmi ayisyen" dapre sa Volker Türk, pi gwo reprezantan nan Nasyonzini pou dwa moun. Mesye Türk mande kominote entènasyonal la pou pote koudmen prese prese pote pou ede peyi a nan kesyon sekirite, sèl bagay dapre limenm ki ka pèmèt moun yo gen posiblite pou ale lopital oswa ale nan sant trètman kolera yo. Se sa tou, dapre limenm k ap ede moun yo vake ak okipasyon yo epi pèsonèl lasante a tou kapab rive founi laswenyay nan peyi a.

5. Nan dat ki te 14 fevriye 2023, reskonsab Rezo Nasyonal Gwoup Sangen ak Rezis Negatif (RENAGSANG) epi asosyasyon journalis yo òganize yon manifesasyon nan Pòtoprens kont kidnapping. Manifestan yo pwofite egzije liberasyon journalis Jean Thony Lorthé ak 2 lòt moun ki te ansanm ak li nan moman bandi te kidnape yo¹⁶. Nan menm peryòd sa tou, gen 2 anplwaye sant GHESKIO nan men bandi, enstitisyon sa k ap travay san kanpe nan batay kont kolera menase kanpe tout aktivite nan peyi a si yo pa libere moun li yo.

Rekomandasyon

1. Li enpòtan pou moun nan kominote yo idantifye aklè Sant trètman kolera ki tou pre yo, epi pi bon chimen pou yo pase, san difikilte, yon mannyè pou si yo remake yo gen sentom kolera, pou ka rive rapidman nan sant sa yo, san yo pa mete lavi yo ak lavi moun k ap ede yo nan moman andanje sou chimen an.
2. Aktè ak lidè kominotè yo (pastè, pè, ougan, reprezantan fanm, òganizasyon sosyete sivil elatriye...) dwe kontinye sansiblize moun yo sou danje kolera reprezante pou lavi yo ak lavi fanmi yo, menm jan ak zafè ensekirite a. Li enpòtan pou moun sa yo kominote a fè konfyans itilize tout mwayen posib pou fè mesaj sa yo pase, nan yon lang ak nan manyè moun yo ka konprann byen fasil, tankou kreyòl.
3. Ajan sante kominotè polivalan yo ka sensibilize epi bay moun kominote a fè konfyans yo bon jan enfòmasyon sou mwayen pou bay yon moun ki gen kolera premye swen lakay, si pa gen posiblite pou rive nan yon sant trètman kolera ak li okazou (tankou lè gen fè prevansyon, sa pou fè lè gen kontaminasyon, kouman prepare sewòm oral elatriye...). Gen òganizasyon tankou Medsen San Fwontyè ki gen dokiman fòmasyon yo prepare pou sa ki disponib tou.

¹⁴1 enfant sur 2 dépendra de l'aide humanitaire pour survivre cette année (unicef.org)

¹⁵Haiti : L'augmentation de la violence extrême des gangs est un "cauchemar vivant" - Türk | OHCHR

¹⁶Haiti-Insécurité : Les journalistes implorent la libération de Jean Thony Lorthé et responsabilisent l'état – Impulse Web Medias

**Rooted
in Trust**
Ankre nan Konfyans
Ayiti

Pour plus d'informations
sur COVID-19 et le cholera en Haïti,
veuillez appeler le numéro gratuit

2020
ou visitez
<https://mspp.gouv.ht>

Questions? Suggestions? Contributions?
Commentaires? Infos à partager?

Nous y accordons une très grande importance.
Veuillez vous adresser à:

Walter Mulondi (wmulondi@internews.org),
Project Manager, Rooted in Trust/Haiti